herpy

FIRBEN

Stort smaragdfirben

Lacerta trilineata

Lacerta trilineata er et af Europas største firben: et kraftigt, dagaktivt og grønt dyr fra Balkan og Grækenlands varme krat og klippeskrænter. Arten bliver 40-60 cm, hvoraf halen er omkring to tredjedele. Den lever af store insekter og lidt frugt, kræver sol, UVB og et stort terrarie og skal have en kølig vinterhvile.

Familie: Lacertidae Engelsk: Balkan Emerald Lizard Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**40-60 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-12 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Klippeterræn og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**150 × 70 × 100 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**23-28 °C**
Hotspot	**38-42 °C**
Temperatur, nat	**15-20 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**5-7 °C** 8-10 uger
Kost	**Insekter, frugt og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-20 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**80-85 dage** ved 27-28 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES eller i EU's handelsbilag og er ikke blandt de arter, private ikke må holde efter BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Mange europæiske firben er fredet efter EU's habitatdirektiv. Køb kun opdrættede dyr, og bed om dokumentation for herkomsten.

Om arten

Lacerta trilineata er det største firben i den europæiske gruppe af grønne firben. Voksne dyr bliver 40-60 cm, og kroppen alene måler op til 17 cm. Dyr i bjergene når sjældent over 50 cm, mens dyr i lavlandet kan blive op til 60 cm. Hunner er typisk 45-50 cm og hanner omkring 55 cm. Halen udgør omkring to tredjedele af længden og kan kastes af ved fare.

Voksne dyr er grønne med mange fine sorte pletter, der hver dækker en del af en rygskæl. Huden mellem skællene er oftest mørk. Der er blå farve på halsens sider og på flankerne, sjældnere på struben, men aldrig mørk ultramarin. Ungerne har mere tydelig tegning med lyse striber og pletter, ofte med en lys ubrudt stribe midt på nakken, men tegningen varierer meget: fra næsten uden tegning til pletter eller længdestriber. Hunner får en turkis farve på hovedet, når de er omkring to år, og den er tydeligst i parringstiden.

Arten varierer meget i form og farve, og der beskrives flere underarter, blandt andre *L. t. major* i vest, *L. t. polylepidota* på Kreta og *L. t. hansschweizeri* på Kykladerne. Artsnavnet betyder tre linjer, selv om linjerne ikke ses hos mange dyr.

Dyret er hurtigt, sky og territorialt og kræver et stort terrarie. Det er ikke et dyr til håndtering.

Udbredelse og levested

Lacerta trilineata lever på Balkanhalvøen og øerne i Det Ioniske og Det Ægæiske Hav: i Nordmakedonien, Bulgarien, Serbien, Grækenland (Peloponnes, det østlige fastland øst for Pindos, Kreta og mange øer), Kroatien, Montenegro, Bosnien-Hercegovina og Albanien.

Formerne i vest (vest for Pindos, Korfu og Paxos samt langs Adriaterhavet) regnes til *L. t. major*, formerne på Kreta og Kythira til *L. t. polylepidota* og formerne på øer i Kykladerne til *L. t. hansschweizeri*. Fund på Limnos er tvivlsomme. Bestande i Tyrkiet blev tidligere regnet til arten, men føres nu som selvstændige arter, bl.a. *Lacerta media* og *Lacerta diplochondrodes*.

> **Oprindelig udbredelse:** Nordmakedonien, Bulgarien, Serbien, Grækenland, Kroatien, Montenegro, Bosnien-Hercegovina og Albanien.

LEVESTED

Lacerta trilineata lever på varme, tørre og solrige steder med tæt dække: middelhavskrat, klippeskrænter, sandede kyster, marker og græsningsarealer, plantager og landsbyhaver. Dyrene færdes på jorden, mellem sten og op i buske og lave træer.

Arten findes fra lavlandet op i bjergene, men dyrene i højden bliver mindre. I Grækenland strækker parringstiden sig fra april til juli, og dyrene bliver kønsmodne, når kroppen uden hale måler omkring 8 cm. Aktive dyr i naturen har en kropstemperatur på 31-32 °C. Vinteren tilbringes i skjul i jorden eller mellem sten.

Pasning

TERRARIET

Lacerta trilineata er et stort og aktivt firben, der kræver et stort terrarie. Et par eller en han med to-tre hunner skal have mindst 150 × 70 × 100 cm (længde × bredde × højde), og større er altid bedre. Højden er vigtig, fordi dyret klatrer i grene og på bagvæggen. Om sommeren kan dyrene med fordel flyttes til et udendørs terrarie eller en indhegning i fuld sol.

Bunden er vasket sand i et lag på 5-15 cm. Indret med korkbark, grene, store flade sten og stabile solpladser, og plant kun robuste planter eller brug kunstige. Lav gerne flere skjul i begge ender. Bagvæggen kan beklædes med bark. Låget skal være tæt og af trådnet.

Hold én han sammen med en eller flere hunner. Flere hanner kan sjældent holdes sammen, og der skal altid være mulighed for at skille dyrene ad. Dyr, der er vokset op sammen, tåler hinanden bedst. Hunner, der skal lægge æg, skal have en dyb, let fugtig sandplet til redegravning.

TEMPERATUR

Lacerta trilineata er et solelskende dyr. Under spotten skal solpladsen nå en overfladetemperatur på 38-42 °C, målt med et infrarødt termometer; med en kraftig spot ligger solpladsen omkring 30 cm under lampen. I den nedre del af terrariet er der omkring 23 °C, så dagtemperaturen ligger på 23-28 °C. Nattemperaturen er ikke kendt; 15-20 °C passer til et tempereret klima og en kølig stue. Dyret skal have en tydelig gradient fra varm til kølig og kunne trække sig ned i kølige områder.

Belysningen følger årstiden: lysrørene tændes 8-12 timer, og spotten tændes 3-5 timer midt på dagen. Faldende og stigende dagslængde efterligner årstiderne.

Vinterhvile anbefales og er forudsætningen for avl. Kun raske, velnærede dyr uden snyltere sendes i vinterhvile; syge, magre og nyligt erhvervede dyr holdes vågne. Vej dyret og få afføringen undersøgt før nedtrapningen. Dagslængde og temperatur sænkes gradvist, og sidste måltid gives mindst to til tre uger før hvilen. Dyret hviler omkring to måneder ved 5-7 °C i en kasse eller et køleskab uden fryser, med let fugtigt, ikke vådt underlag og to uafhængige termometre. Kassen skal være gnaversikker. Kan en kold vinterhvile ikke lade sig gøre, kan dyret i stedet hvile nogle uger i terrariet med slukket lys. Efter hvilen hæves temperaturen gradvist, og dyret får vand først. Se også temaet om vinterhvile.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Lacerta trilineata kommer fra tørre, solrige levesteder, og luftfugtigheden ligger på 40-60 %. God ventilation er vigtigere end fugt.

Stil en lav, stabil vandskål op og skift vandet dagligt. Sprøjt planter og sten let om morgenen, så dyret kan slikke dråberne. Underlaget skal være tørt med en let fugtig zone under skjul og ved redestedet, hvor hunnen kan lægge æg.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Lacerta trilineata soler sig meget og kræver kraftigt lys og UVB. Udendørs kommer UVB fra solen. Indendørs bruges et T5-HO-rør til Ferguson-zone 3 over solpladsen, så UV-indekset er 3-5 ved hovedet, kombineret med en metalhalogen-spot til lys og varme. Brug en UV-måler, og skift rørene efter producentens anvisning. Glas stopper UVB, så rør skal sidde inde i terrariet.

Dagslængden følger årstiden: omkring 12 timer om sommeren, faldende og stigende ved overgangene til og fra vinterhvile. Dyr, der ikke får naturligt sollys, skal have UVB hver dag.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Lacerta trilineata er først og fremmest insektæder, men tager også snegle, små firben og jævnligt frugt og blomster. Foderet er fårekyllinger, græshopper, sommerfuglelarver, natsommerfugle, store kakerlakker, kæmpemelorme og regnorme. Tilbyd en varieret kost og gerne lidt blød, sød frugt en gang imellem. Frosne og optøede græshopper eller fårekyllinger kan supplere, men de skal være helt tøet op og have stuetemperatur, og de gives med pincet.

Knust sepiaskal drysses på bunden, og et multivitaminpræparat gives omkring en gang om ugen. Unger kan få vitaminer i drikkevandet de første uger. Hunner skal have ekstra kalk, fordi de lægger mange æg.

Voksne tilbydes foder hver anden dag i den aktive sæson, og unger dagligt. Overfodring skal undgås, og dyret fedes op før vinterhvilen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Lacerta trilineata er sky og hurtig. Hannerne forsvarer deres territorium kraftigt, og et underlegent dyr kan ikke undgå en stærkere han i et terrarie. Det er derfor vigtigt at stille gode par eller grupper sammen, og det er en fordel, hvis dyrene vænnes til hinanden som unger. Hold ikke to hanner sammen. En han med tre hunner fungerer bedst og er også gunstigst for avl.

Et nyt dyr gemmer sig og er vagtsomt. Fodring med pincet gør dyret roligt. Undgå at gribe fat i det, for halen kastes af ved stress og vokser kun delvis ud igen. Hold ikke arten sammen med andre arter.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen er større end hunnen: omkring 55 cm mod 45-50 cm. Hunner får turkis hovedfarve efter andet leveår, mest tydeligt i parringstiden. Hos unger er kønnet svært at se.

Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret. Dyrene bliver kønsmodne, når kroppen uden hale måler omkring 8 cm. Sæt kun raske, fuldt udvoksede dyr i avl.

PARRING

Parringen følger vinterhvilen. Før parringen pruster hannen luft ud i stød og gør sig stor med nakke og flanker. Parringen sker i løbet af foråret og forsommeren. Hannen griber fat i hunnen med munden under parringen.

Hold én han med flere hunner. Er en hun såret efter parringen, skilles hun fra hannen. Der skal altid være mulighed for at skille dyrene ad.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger op til tre kuld om året med 5-20 æg pr. kuld, oftest 8-10. Store kuld har små æg på omkring 1 g, og små kuld har større æg på omkring 1,5 g. Æggene graves ned i sand på et sted, der holdes let fugtigt, og lægningen sker som regel om natten. Giv hunnen mindst ét redested med dybt, let fugtigt sand.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt fra reden til en inkubator og må ikke vendes. Marker oversiden med blyant. Brug vermiculit i mellemkorn blandet 1:1,5 efter vægt med vand (fx 40 g vermiculit og 60 g vand) i en plastbeholder med små lufthuller, og pres små fordybninger i mediet til æggene. Ved 27-28 °C klækker æggene efter 80-85 dage. Beholderen vejes ugentligt, og vandtabet erstattes ved at dryppe vand på mediet, ikke på æggene.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er sky og tilbydes de mindste insekter støvet med kalk og vitaminer. Vitaminer kan gives i drikkevandet de første uger. Opdræt ungerne i et eget terrarie med sand, skjul og en lav vandskål. Giv dem UVB hver dag. Ungerne varierer meget i tegning og kan være næsten ensfarvede, plettede eller længdestribede.

Sorter ungerne efter størrelse, så de små ikke bliver bagud i kampen om foderet. Første vinter får kun raske, velnærede unger vinterhvile; de andre holdes vågne.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt varme og UVB, ensidigt foder, for lidt plads eller for megen konkurrence mellem dyrene. De typiske er:

- Knogleskørhed ved manglende UVB og kalk. Giv UVB, og støv foderet.
- Sår efter kampe og parring. Skil dyrene ad ved sår.
- Tab af halen ved stress. Den vokser kun delvis ud.
- Indvendige snyltere. Nye dyr holdes i karantæne, og en afføringsprøve tages før vinterhvilen.
- Mider og flåter, især udendørs.
- Dårlig vinterhvile hos syge eller magre dyr. Hold dem vågne og fodret.
- Æglægningsproblemer, hvis der ikke er et egnet redested.

Et sundt dyr har klare øjne, fyldig hale og god appetit. Opsøg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret ikke spiser, taber sig eller er sløvt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.